

行動する仏教

Engaĝiĝinta Budhismo

山口真一 / Yamaguti Sin'iti

宗教といえば、「心の平安をえるもの」というイメージが支配的なようです。「こころの時代」が知識人や宗教家によって語られるとき、あるいは、宗教的情操教育の必要性が政治家によって語られるとき、私は何か釈然としないものを感じます。いったい「こころ」とは何でしょうか。宗教とはこころの問題であるとするならば、それは政治や経済とは関係のない、具体的な生活の諸問題を超越したところに宗教は成り立っているのでしょうか。日々餓えに苦しみ戦争でいのちを奪われ差別に悩む人々が多くいる中で、泰然自若としていられるところを養うのが宗教なののでしょうか。

また、「癒し」ということが最近よくいわれます。「癒し系音楽」「癒し系番組」「癒し系スポット」...それだけ社会がわたしたちに日々ストレスを強いているのでしょうか。何かによって癒されたい、気持ちや体をリラックスさせたい、そのような欲求が渦巻く中で、宗教に「癒し」効果を求める人も多いようです。しかし、それはしよせん対症療法のようなもので、問題の根本解決にはなっていないのではないですか。物事には必ず原因がある、これは仏教の根本原則で「縁起」といわれます。「癒し」への欲求がこれだけ強くなりつつある原因は何でしょうか。日本では年間3万人以上の自殺がありますが、その原因を探っていけば、どうして

Oni ĝenerale pensas, ke religio estas tio, kio celas akiri la trankvilon de koro. Kiam intelektuloj kaj religiuloj parolas pri "la epoko de koro", aŭ kiam politikistoj parolas pri la neceseco de religie estetika eduko, mi tamen sentas ion dubindan. Kio do estas "koro"? Se religio estas la problemo de koro, ĉu ĝi staras transcendente la konkretajn viv-problemojn kaj senrilate al la politikaj kaj ekonomiaj problemoj? Ĉu religio celas akiri la koron, kiu povas resti aplomba kaj indiferenta en tia stato, ke ĉiutage multaj homoj suferas pro malsateco, mortas pro milito kaj estas turmentataj pro diskriminacioj?

Lastatempe oni ofte parolas pri "resanigo". "Resaniga muziko", "resaniga programero", "resaniga loko", k.t.p. Ŝajnas, ke la socio tiel multe devigas nin streĉiĝi. Svarmas la deziro, ke io resanigu kaj malstreĉu niajn korpon kaj menson; en tia stato multaj postulas la resanigan funkcion de religioj. Sed, mi diru, la resanigo estas ne pli ol simptoma terapio kaj ne povas solvi la problemojn radikale. Ĉiu afero nepre havas sian kaŭzon; ĉi tio estas la fundamento de budhismo nomata "laŭkondiĉa estiĝo". Kio estas la kaŭzo de la fenomeno, ke estiĝas la tiel forta deziro al "resaniĝo". En Japanio ĉiujare

も日本の社会がかかえている諸矛盾につきあたりざるをえません。

かつては、僧侶が社会運動に関わると、「坊主の本分にもとる」と非難される風潮がありました（今でもあります）。日本の宗教は、そのようにして、宗教が本来持っているはずの批判原理 - すなわち世俗と対峙し必要に応じて発言していくという - をすっかり失ってしまいました。

パリで活躍しているベトナム僧侶ティク・ナット・ハン師が提唱している「行動する仏教」(Engaged Buddhism) は、私たち一人一人のこのころの問題と社会の問題とを結合したところに特徴があります。しかしそれは新しい考え方でも新興宗派でもなく、仏教の原則に忠実に立ち返っただけです。なぜならば、私という存在はあらゆる他者の存在と無関係ではなく、自己のこのころを問題にすることは私が社会の中でどう生きるかを問うことに他ならないからです。これを「相依相待の縁起」といいます。

仏教エスperanto運動は、仏教徒として、中立な言語を基礎として平等なコミュニケーション、ひいては言語民主主義を確立しようとする運動です。それはまさしく「行動する仏教」にほかなりません。「エスperantoは、われわれ各自が自分自身の必要のために用いる単なる言語であるばかりでなく、それはまた重大な社会問題であるということを忘れてはならない。」とザメンホフは言いましたが、その社会問題が仏教徒と無関係であることではないのです。

pli ol tridek mil homoj sin mortigas. Se ni serĉas la motivojn, ni nepre renkontas diversajn problemojn, kiujn la japana socio enhavas.

Iam, eĉ nun, ekzistis/-as la tendenco riproĉi la bonzojn, kiuj partoprenas en socia movado, ke ĝi ne estas la tasko de bonzo. Tiel en Japanio religio perdis sian principon de kritikado, nome kontraŭstari al la sekulara mondo kaj laŭnecese admoni ĝin.

La engaĝiĝinta budhismo, kiun iniciatis Tich Nhat Hanh, vjetnama bikŝuo, estas karakterizata per tio, ke ĝi ligas la problemon de nia koro kun tiu de la socio. Ĝi ne estas nova pensmaniero nek nova tradicio, sed ĝi nur retroiris al la originala principo de budhismo. La ekzistado de mio ne estas senrilata al tiu de ĉiu alia viv-estaĵo. Se oni temas pri sia koro, oni konsekvence devas temi pri tio, kiel li/ŝi vivas en la socio. Tio ĉi estas nomata "laŭkondiĉa interdependa estiĝo".

Budhisma Esperanto-movado celas starigi sendiskriminacian komunikadon surbaze de neŭtrala lingvo kaj finfine lingvan demokratismon. Ĝi ne estas alia ol la engaĝiĝinta budhismo. Zamenhof diris, "Ne forgesu, ke Esperanto estas ne sole simpla lingvo, kiun ĉiu el ni uzas nur por siaj propraj bezonoj, sed ke ĝi estas grava socia problemo." Ne povas esti, ke tiu "socia problemo" ne koncernas budhanojn.